

Clasonis de Mayno Mediolanensis: Iurisc
 sulti: ducalis Senatoris: ac Legati pro inclytissi
 mo Mediolanensiū Principe: & sapientissimo
 eius patruo Duce Barri: Oratio habita apud
 Alexandrum sextum Pont. maximum.

Risicoꝝ monumentis accepimus Sanctissi
 me maxime Pōtifex: & uos clarissima mun
 di lumina: plerosq; disertissimos forēsium
 causarū patronos: non quidē fr̄quentibus
 comitiis: nō multo senatu: nec pleno foro: sed unius ali
 quādo excelsi uiri pr̄sentia cōmotos sic expalluisse: ut
 & attoniti & quasi elingues redderentur. Magna apud
 Græcos auctoritatis Demosthenes: qui primas dicendī
 partes sine cōtrouersia obtinuit: Phocionē ciuem suum
 Atheniēsem nō tam eloquentia q̄ morum grauitate ce
 lebrem: ita metuebat ac uenerabat: ut cum in Senatum
 oraturus accederet corā eo eloqui p̄mesceret: submissa
 ad amicos uoce: hic est nouacula seu gladius tonsorius
 uerborū meorū. Curio pater pro Seruii Neuii magna &
 graui causa Ciceroni respōsurus: eius pr̄sentia & aucto
 ritate quasi Ticiniæ uenenis: ereptam sibi oēm dicendō
 rum memoriā palā est attestatus. Lucius Crassus Ro
 mana facundia disertissimus adeo Quintū Sceuolā so
 cerum ueneratus est: ut cum ad petendum consulatum
 circum forē suplex ire cogereť nunq̄ adduci potuit: Vt
 id p̄nte Sceuola grauiſſimo & seueriſſimo uiro faceret:
 Eum timorē non uestis senatoriā aut candida toga: sed

scuolę præstantia Lucio inferebat. Idem Lucius Cra-
sus paternam ulturus iniuriam cum apud Quintũ ma-
ximum aduersus Gneum Carbonẽ causam acturus fo-
ret: sic eius præsentia turbatus est ut totam causam obli-
tus periret. Gneus Sicinius pro Seruio Neuió apud
prætorem Romanum uirum clarissimũ dicitur: idem
passus affirmat. Omitto q̄ Marcum Ciceronẽ in cau-
sa Miloniana illa tanta dicendi fœlicitas omnino desti-
tuit. Prætereo q̄ Demosthenes apud Philypum Ma-
cedonum Regem orationẽ habiturus sic expauit & ani-
mo cõmotus est ut paucis admodum uerbis expressis
obmutuisse ferat. Qd̄ Theophrastus Philosophus elo-
quentissimus apud Alexandrum Regem uerba factu-
rus maxima uerecundia suffusus nihil effari potuerit.
Qd̄ si tales & tam summi oratores unius uiri præsentia
cõmoti defecerunt: nemini mirũ uideri debet si mihi co-
ram summo sacroꝝ oĩũ antistite qui dei simul & ho-
minis primũ in terris locum tenet: corã excelsis pontifi-
calis maiestatis trono: quo nullus in humanis neq̄ sub-
limior neq̄ excelsior reperit in splendidissima reueren-
dissimoz Cardinalium corona: in celebri tot præfulum
confessu: & tot illustrium ac clarissimoz uiroz cõuen-
tu: tantę rei nouitate & excellẽtia cõfuso: præcordia pal-
pitant: caligant oculi: artus refrigescunt: gelidusq̄ coit
formidine sanguis. Sed me nõ parum recreat ac reficit:
cum animaduerto q̄ eos maiori clementiã inniti decet:
quos maiora dignitatũ culmina altius extollunt. Natu-
ra hoc in brutis ostendit: ut quæ cæteris præstant man-

suatiore
in mor
leo. Pr
mentil
prædic
runt: &
Grego
us ful
prima
mos p
cipim
offen
salut
pom
deuo
sed e
nore
tion
quan
ris er
CG
tuatq
plissi
stiana
nonic
insti
tria b

suetiores reddantur. Apes iracundissime sunt & graues
in morsu aculeos relinquunt. Earum tñ Rex caret acu
leo. Præter nature legem ex saluatore nostro quem cle
mentissimū & super oēs mortales mitissimū scriptura
prædicat: clementiā discunt qui eius in terris uicem ge
runt: & qui ipius uestigia sectant. Nihil est (ut Diuus
Gregorius inquit) quod in pontificali ceruice splendidi
us fulgeat q̄ humilitas & clementia. Clementia dos est
prima Romanorū Pontificum: & nullos magis q̄ sum
mos præsules decet. Inde est q̄ quæcunq; xpianorū prin
cipum uota quibuscunq; uerbis emissa clementer et in
offensa aure excipiunt. Benigne admittunt quascunq;
salutantium & gratulantium uoces. Nec qua uerborum
pompa: aut quo orationis delectu: sed qua fide & qua
deuotione colantur attendunt. Non ex uerborū inopia
sed ex animi copia (ut par est) rem metiuntur. Nec mi
norem bonæ uoluntatis q̄ culti sermonis habent ra
tionem. Quāto autem grauior est sarcina qua premor:
quanto maiori negotiorum fasce urgeor: tanto maio
ris erit clementiæ mecum benignus agere.

Gratulaturi igitur patrum Beatissime tuæ maiestati:
tuæq; felicitati: imo non minus nobis ipsis q̄ tuæ am
plissimæ dignitati: uel rectius communi uniuersæ chri
stianæ Reipublicæ salutis & debitum obedientiæ ac ca
nonicæ deuotiōis officium absoluturi: p̄ ueteri fidelium
instituto & prisca catholicorū Principum consuetudine
tria breuiter exequemur. Aperiemus imprimis q̄ bene

merita fuerit hæc tua cęlestis assumptio: imo q̄ necessa-
ria: ex qua xp̄ianorum oĩũ animi maximã spem cõce-
perunt ut lata prosperaq; oĩa in tuo pontificatu sperari
da sint. In eaq; haud multo minorẽ electorũ prudentiã
q̄ electi meritum ostẽdemus: Deinde quia modestiam
tuam nouimus uirtutis actione cõtentam. Malle bene
agere q̄ bene audire: & gloriã tuã potius factis q̄ ullius
predicatiõẽ conspicuã reddere: perstringemus aliqua de
tuis laudibus ne si in eis diutius imoremur: pudicas au-
res tuas offendam⁹ poti⁹ q̄ oblectemus. Postremo ubi
Illustrissimĩ Mediolanẽsium principis & sapientissimĩ
eius patruĩ Ducis Barri: quorũ legatiõẽ fungimur: letiti-
am imortalem: gaudium incredibile: et ueras gaudiĩ cau-
sas significauerim⁹: extremum legatiõis nostrę munus
perficiemus.

¶ Si unq̄ antea Reuerẽdissimĩ militantis ecclesię Car-
dinales diuino spiritu afflati puris mentibus ac recto iu-
dicio electionis sanctę misteriũ absoluerũt: hac p̄fecto
tempestate & sincerius q̄ unq̄ & candidius ac felicĩ⁹ of-
ficio functi sunt. Te ex sacratissimo conclauĩ omnium
suffragiis Pontificem maximũ declararũt. Te dn̄ici gre-
gis uerum & optimũ pastorem iudicarunt. Tibi ut legi-
timo Petri successorĩ hanc gloriosissimam summĩ apo-
stolatus sedem contulerũt. Te idoneũ decreuerunt qui
tantĩ regiminis molem sustineres: & totius catholicę ec-
clesię gubernacula moderareris. Tu uero optima eorũ
de te opiniõẽ nulla ex parte inferior suis grauissimis iu-
diciis nõ modo respondes: sed etiam uincis supas & ex-

cedis. I
geminã
tant: q
testate
quet: r
delecta
gantib
undiq
tiatur:
Sit a n
orabi
acutu
Sapie
ctrim
magi
entia
ens el
oport
dis pe
qua
Tare
nulla
giend
gia su
ne exp
sapiat
minus
habiti

cedis. In Romano Pontifice duo præcipua requiri ex
geminarum clauium traditione sacri canones interpræ-
tant: quarum una ptatem designat: altera sapientiã. Po-
testatem ex fortitudine & magnanimitate constare li-
quet: ne timore aut formidine a recto pastoralis officii
delectat: sed impauidus & constans quibuscunq; refra-
gantibus strenue fortiterq; resistat. Circūfremetibus
undiq; tempestatib9 non cōmoueat animo non concu-
tiatur: sed rectum in oia constātemq; uultum proferat.
Sit a recto immobilis: a iulto inuolabilis: a decoro inex-
orabilis. Ex ore sedentis in trono procedat gladius bis
acutus sicuti Ioannes in Apocalipsi scriptum reliquit.
Sapientia uero igitur quæ nō solum litteris et sacra do-
ctrina constet: sed etiã longo reꝝ usu & experiētia rerū
magistra. Verissime Africanus poeta opinat9 est sapi-
entiã usus & experiētiæ filiã esse ppter ea q; ei qui sapi-
ens esse uelit: nō libris solis neq; disciplinis opus sit: sed
oportere eū uersari exerceriq; in rebus cominus noscen-
dis periclitādīsq;: & proinde sapere atq; consulere ex his
quæ acta & euēta & ipa reꝝ pericula docuerint. Ennius
Tarētīnus litterarū cognitionē manchā esse asserbat: si
nulla actio: nulla experientia: nulla rerū expetendāꝝ fu-
giendarumq; scientia sequat. Plato uir diuinus in Gor-
gia suo monuit disciplinarū studium sine actione & si-
ne experientia soliuagum ac ieiunum esse: nisi & ea quis
sapiat quæ rerum pericula docēt. In experti negotiorū
minus apti: minusq; idonei gerēdis magistratib9 semp
habiti sunt. Vnde Cornelius Silla Marii cōsulis iuuen

tam irridens: remigē inquit prius esse oportere q̄ ad gu-
bernacula manus admouere. Solon Philosophus Athe-
niensibus suadebat: ne antea Principatū aut Magistra-
tum appetere q̄ imperare aut magistratus gerere didi-
cissent. Qd si potestas fortitudine & animi robore con-
sistit: si sapientia constat non solū litteris sed etiā multa
experientia & longo rerum usu: exactissimū fuit iudi-
cium huius sacri cardinei Senatus in deligendo te sum-
mo Pōtifice qui & fortitudine prestas: & magna sapien-
tia p̄ditus es. Iam multis magnisq; periculis aperte de-
clarasti q̄ sis inuicta constantis animi magnitudine &
infracto solidissimæ mētis robore. Tu nec aduersis de-
terreris solitus: nec secundis efferri: inflexibili rectitudi-
ne: incorrupto iudicio: & integritate incōmutabili idem
persistis. In omni uitæ cursu aduersus quoscunq; fortu-
næ impetus eadē frons & idē uultus pducāt. Tibi illud
Fabritii Romæ cōsulis eulogium merito ascribi potest
Te difficili⁹ a recto q̄ solē a suo cursu auerti posse. Ne-
mo etiā litterarū eruditione cū longo rerū usu te doctior
Nemo uaria & multiplici multarū rerum experientia pru-
dentior. Nemo complurium negotiorū administratiōe
cautior. Nemo longa & assidua diuersarū gētium cōsue-
tudine in noscēdis ac librādīs hōibus callidior. Nemo
rerū antiquarū ac nouarū cognitiōe peritior. Nemo mo-
rum ueterū ac nouorū sciētia pstantior. Iā annis septē &
triginta ad Cardinalat⁹ apicē euectus: & paulo post in
Viccācellarium assumptus: nō solum Romanæ curiæ
mores ac ritus oēs pcalluisti: non solū eccliarū ac ecclia

sticay per
secretiora
negotia
anteceffe
& decreta
ca sede u
centia &
glose. N
pontifici
na relig
prelato
cōmissi
ci cōdi
Ponti
no Pe
& ab
non e
stria:
debea
di ad
doti
merer
tempe
Te un
diuini
empla
tuo ac
ris obf

sticaz personaz instituta causasq; didicisti: uerum etiā
secretiora queq; populoz nationū Principū Regumq;
negotia ptractasti. Romanoz quinq; Pontificū qui te
antecefferūt Calisti: Pii: Pauli: Sixti: & Innocentiū uitas
& decreta oīa corā & uiuo inspecto inspexisti. Pro apli-
ca sede uaria functus es legatioe: p̄sertim Hispaniēsi: Pi-
centiā & Parthenopea non minus sapiēter & p̄spere q̄
gloriose. Non est q̄ ampli⁹ ex alio discas quæ tuæ in hoc
pontificatu gubernādo ptes sint future. Nosti qd xp̄ia-
na religio reqrat: quid fides: pietas: caritasq; uelint: quid
p̄latoz officium postulet: quid xp̄iani gregis tuę cure
cōmissi necessitas exigat. Nosti quæ Romano pontifi-
ci cōducāt: & quæ sint necessaria. Nosti quid Romanū
Pontificē deceat: qd ei liceat: quid expediat. Nosti roma-
no Pontifici plenā administrationis ptātem nō simplr
& absolute fuisse attributā: sed clauē ratiois & prudētie
non errāte Prius didicisti quib⁹ bonis artib⁹: qua indu-
stria: qua sollicitudinē: quo studio pastorale officiū regi
debeat: q̄ ad illud aspirare p̄sumperis. Instructus regē-
di administradiq; peritiā prius meruisti ad summi sacer-
dotiū gubernacula assummi: q̄ bene p̄meritus assum-
meris. Te ergo consule: te audi: tibi ausculta: tibi ob-
tempera. Non est in quo alterius consilio tibi opus sit.
Te unum tibi imitādum p̄pone quo nihil in humanis
diuinius reperies: & qui ceteroz norma & uerum es ex-
emplar. Nunq̄ aberrabis si a te ipso nusq̄ discesseris. Si
tuo acri ingenio parueris: & tuo grauissimo iudicio fue-
ris obsecutus: nihil unq̄ deerit qd ulla in re in consum-

matissimo Pontifice exigat. Quod si beatas esse Resp. Plato non minus uere q̄ elegāter monebat: si aut sapien- tes imperarēt: aut eaz̄ Principes sapiētīā studio teneren- tur. Beatissima es uniuersa xp̄iana Resp. quā tam sapi- entissimi pastoris regimini credita es. Nec multominor uestra laus est sacratissimi Cardinales talē elegisse qui sapientia sciret & auctoritate posset tanti regiminis ha- benas recte gubernare. Eum pmouistis qui gentium; principum; morz̄; consuetudinū; dignitatum; honorum cognitione & experientia admodum est eruditus; recti- tudine uero equitate & iustitia inuiolabilis; animi forti- tudine & constātia insuperabilis; ut liquido appareat in eo ptātis & sapiētīā cōiunctionē; ambarumq; clauū re- ctitudinē adesse. Quotiens autem sapientia & potentia in Romano Pontifice conspirāt: ibi mirabiles effectus expectandi sunt: quales nunc xp̄iani oēs praestolantur. Non potestis Reuerēdissimi Cardinales non optimi cē- seri qui pastore uniuerso gregi xp̄iano optimū p̄spexi- stis. Proinde cū huiusmodi sit quē elegistis ut non so- lum ab omnib⁹ eligi & ex omnibus meruerit: uerūtā omnib⁹ anteponi & ab oībus debuerit. Immortales uo- bis & incredibiles gr̄e turmatim; cateruatimq; p̄ uniuersum xp̄ianum orbē & habent & agunt. Talem pontifi- cio solio praefecistis; quo duce; quo pōtifice omnia leta; omnia foelicia sunt sperāda. Omnes qui christiana pro- fessione cēsantur eo gubernāte; eo aurigāte in maximā tranquillitatis & prosperitatis spein sunt animis erecti. Grex dominicus tanti pastoris custodia traditus ad-

leta pascua
tifice qui al
cerpsit: oīn
um studia
rum profec
propensiu
bus presta
ad altas di
dia sele er
efferi &
Alexand
storalis
Te xp̄us
parte sed
lucem g
re. Voca
operum
trem qu
cellentia
labrum
qui in d
xisti qua
in medic
cū ecclesi
qui in di
in tempo
uentus su
reiuando

leta pasqua deduci sperat. Sub tam consummato Pon-
tifice qui ab omnibus uirtutibus summitates apicesque de-
cerpsit: oim doctrinarum & omnium ingenuarum arti-
um studia florebut. Excitabuntur ingenia & scientia-
rum professores ad excolenda gymnasia præmiorum spe
propensius accendentur. Qui doctrina & claris mori-
bus præstabant: uel ad sacra consilia aduocabuntur: uel
ad altas dignitates extollentur. Iam iam litterarum stu-
dia sese erigere & sub tanto uirtutum uexillifero altius
efferi & in aurea retro secula reduci uidentur. Tu autem
Alexander sexte Pontifex maxime suscepisti culmen pa-
storale fastigii locum summi sacerdotii: uicariatum christi.
Te christus non uni tantum ecclesie sed uniuersis: non in
parte sed in plenitudine præesse uoluit. Dedit te deus in
lucem gentium ut sis earum salus usque ad extremum ter-
re. Vocauit te deus in hunc excelsum locum ut lucernam
operum tuorum homines uiderent & glorificarent pa-
trem qui in celis est. Probitas & sapientia tua gradu ex-
cellentissimo decorata est: & quasi lucerna super cande-
labrum in domo domini posita: ut omnibus non tantum
qui in domo sunt: sed qui in mundo sunt eluceat. Reful-
xisti quasi lucidissimum sidus & quasi stella matutina
in medio nebulæ. Quasi sol rutilas in templo dei. De te
cum ecclesia uere dicere possumus: Ecce sacerdos magnus
qui in diebus suis placuit deo: & inuentus est iustus. &
in tempore iracundiæ factus est reconciliator: nec est in-
uentus similis ei qui conseruaret legem excelsi. Ideo iur-
reuerando fecit illum dominus crescere in plebem suam.

Fuit beatissime pater hæc tua cælestis assumptio Reip.
xp̄ianæ non minus necessaria q̄ salutaris: si quis publi-
cas clades horrédas xp̄iani generis calamitates: cõuulsa
orthodoxe religionis mēbra secū cõsideret si quis quan-
tum barbaræ nationes aduersus xp̄ianos populos non
uno: sed innumeris locis inualuerint aīaduerrat. Eo tpe
diuina bonitas te eccl̄ie pastorem dedit: quo christiana
Resp. bono rectore auriga perito & moderatore circū-
specto q̄ maxime indigebat. Arbitrabātur xp̄iani Prin-
cipes Maumethe Turcharū Rege ualidissimo uita fun-
cto Baiffetem filium maiorē natu: qui paterno Imperio
successit desid̄iæ ac turpi ocio uacatur: & quasi Domiti-
anum altey muscis captandis stiloq; præacuto cõfigen-
dis incubitur. Sed longe secus præter oīum opinionē
successit: Nā pxima estate maximas copias ex hellepō
traiecit. Ingentē ac potētissimā Classē ad quacūq;
expeditionē instructā & expeditā habet. Maximo om-
nib⁹ timorī fuit cū incertum esset quid molliret: quor-
sum eius conat⁹ tēderēt. Nō cōquiescet truculētissima
bellua xp̄iani sanguinis sitibūdā: nisi eius impet⁹ repri-
mantē donec paterno exemplo succēsus: aliqua graui &
miserāda clade xp̄ianos afficiat. Tu ergo Pontifex ma-
xime in pastore eccl̄iæ es assumptus ut gregi tibi cõ-
mīssō bene cõsulas. Tuum est excubare & uigilias age-
re sup gregē: & ex alto tronī tui solio speculari futuras
clades. Tui muneris est pcul arcere hæc imānem feram
ab ouili dn̄ico: cõprimere hostiles barbarorū icursus: &
eorū scuitiā a xp̄ianorū: ceruicib⁹ amouere. Tuarū parti

um est p i
conatu int
stinū decu
ficulter cõ
positi xp̄ia
se Princip
prudētia a
tanto neg
q̄ diuino
to discrim
tatē tuā a
tem? Qu
stitui: n
Quis nō
set. Cert
tes cõsp
secutus
nūc pot
equēdi
minētī
inualef
craftina
diā aspe
aut paru
tus ex ec
q̄tum er
cipum d
sti nimiu

um est p̄ instaurāda ecclīae dignitate omni studio atq̄
conatu intēdere. Laborare p̄ uirib⁹ ut xp̄iani noīs pri-
stinū decus & Impium tua opa restituat. Ista haud dif-
ficulter cōficiēs cū imortali tui noīs gl̄ia: si ut est tui p̄-
positi xp̄ianę paci q̄maxie cōsulueris. Dissidentes inter
se Principes ac pp̄los auctoritate tua cōposueris: & tua
prudētia ad unitatē cōcordiamq; redegeris. Nō poterat
tanto negotio cōmodatior adhiberi. Tu nō tā humano
q̄ diuino cōsilio assumpt⁹ & uoles & scies et poteris tā-
to discrimini p̄uidere. Quid n. nō credim⁹ posse sancti-
tatē tuā ab imortali deo impetrare ad nr̄am incolumita-
tem? Quid nō sperem⁹ uirtute & prudētia tua posse in-
stitui? magnitudie cōfici: cōstātia: uigilātiaq; obtineri?
Quis nō iussioib⁹ tuis obsequat? quis Impia tua recu-
set. Certatim oēs cōtendēt ut q̄maxie dictis tuis audien-
tes cōspiciant. Est tibi a deo rex oīum tributa pt̄as. Af-
secutus es ut q̄tum antea p̄desse desiderabas: tātum &
nūc possis. Voluntati pt̄as accessit: & desiderio tuo ex-
equēdi facultas est associata. Occurrēdum est in tpe im-
minētī periculo. Restingendus est ignis prius q̄ magis
inualescat. Admouēda est in tēpore medela: nec est pro-
craftinandum quoad morbi uis ingrauescens sera reme-
dia aspernetur. Non est tātum periculum negligēdum
aut parui extimandū: propterea q̄ nūc barbaroz cona-
tus ex eoz sentētia nō successerint. Nosti scissime pater
q̄tum erumnaz: q̄tum detrimētī xp̄iana Resp. ex Prin-
cipum desidīa: ex Pontificū negligētia sit perpeffa. No-
sti nīmīum quā cōmemorare nunc etiā animus hor-

reat. Sepenumero antecessorum tuorum cūctationē in
doluiſti: incuſaſti tarditatem; ignauiam & torporem es
deſtat⁹. Maumethani ſcitarum populī paruis primū
uiribus uix breuem helleſpontī angulum aſtu & perfu
diā potius q̄ uirtute bellica aut armis occupauere. De
inde creuere uiribus & indies non parum incrementi ſu
is rebus attulerunt: dū Principes chriſtiani inter ſe diſſi
dentes aliorum funeſtas clades calamitateſq; negligūt
dum priuatis magis q̄ publicis cōmodis ſtudere credūt
Et ſuā potius q̄ cōmuni chriſtianaē utilitati conſulere
arbitrantur. Tandem eouſq; elati ſunt & tantis ſecunda
rum rerum incrementis intumuerūt: ut uniuerſum pro
pe terrarum orbem maxima trepidatione affecerūt. Sic
qui negligitur igne de magno cinis ſenſim uires tantas
reaſſumit: quibus poſtea haud facile reſiſtitur. q̄ ſape
ex paruis principiis dum res negligitur grauiffima ma
la proueniunt.

¶ Diximus Sanctiſſime pontifex de tua felici neceſſa
riaq; uocatione: non q̄tum pro rei dignitate & excellen
tia dici & potuiſſet & debuiſſet: ſed q̄tum temporis ra
tio & breuitatis inſtitutio preſcripſerūt. Iam uirtutum
tuarum preſonia maiore uoto q̄ ingenio paucis attinga
mus: quæ ſecundas orationis partes abſoluant. Hæc
eſt Beatiffime pater q̄ me preſentia tua a dicendo deter
reat: Magis me perſpecta animi tui modeſtia: q̄ preſen
tia offendit. Magis me anxium reddit q̄ eius non ſim
ingenii: quo poſſim merita uerbis adæquare: & diuinas
uirtutes æquo preſonio celebrare. Nam & p̄ntis laudes

quæ par
pientiff
malign
quoq; e
mendat
preſens
guelcer
ſens eas
mihī et
ge mai
Quid
de ord
ad hor
ricoru
minis
fectan
haber
betur
leſius
tabun
ſolitus
& non
rus. Pa
ad res p
bulum
& ſeptē
dūt. Re

quæ parce & pudice & sine fallacia afferuntur: nec a sapientissimis increpantur. Et sicuti non improbare uirtia maligni est: ita inuidi non approbare uirtutem. Indignum quoque est non commendare & non admirari hominem commendatione & admiratione dignissimum: propterea quod praesens sit: & eius gloriam praesentia quasi facietate languescere. Veris laudibus praesentia conducit cum praesens eas uiua attestacione corroboret ac confirmet. Haec mihi etiam federe assentationis nota obici potest: cum longe maiores sint uirtutes tuae quam mea sit futura praedicatione. Quid igitur primum assumam? Quid auspicabor? Unde ordiar? an a patria & generis splendore? qui non nihil ad hominis felicitatem confert. Simonides poeta Lyricorum scriptor nobilem patriam in non mediocrem hominis beatitudinem ducens docuit: beate secundum perfectam rationem uicturis imprimis opus esse patriam habere gloriosam. Patriae splendor non in postremis habetur: si se quis tanta patria dignum praestat. Thales milesius uel ut quibusdam placuit Socrates sua patria laetabundus tribus de rebus gloriari: & deo gratias agere solitus perhibetur. Quod homo esset: & non fera. Quod uir & non foemina. Deinde quod Graecus esset: & non Barbarus. Patriae gloria generosis animis calcar ad uirtutem: ad res praclaras stimulum. & ad magna facinora incitabulum praebet. Patria tibi est Hispania: cuius orientale & septentrionale latus Pyrenei montes undequaque includunt. Reliquae partes usque ad Herculeas gades & Boreale

oceanum protenduntur. Quæ in eo montium & oce-
ani maris ambitu includuntur quasi alterum orbem fa-
cientia ad Hispaniam spectant: cuius latitudo & longi-
tudo tam multa: tam ampla: & tam iminēsa est ut plus
habeat admirationis q̄ credulitatis. Interfluunt q̄plures
fluuī nō solum nauigabiles: sed auriferi. Hispania nec
estibus obnoxia: nec frigoribus subiecta: media tempe-
rie confouetur. Ibi suaues Zephiri molles aures exsu-
scitant. Ibi elisiū campi deliciarum & omnis amenita-
tis pleni sunt: quos felices animas incolere Poeta deca-
tarunt. Terra opima ferax frugum: fructuum & omni-
um optimarum rerum fertilis: gregibus armentisq; ha-
bundat. Hæc in omni uirtutum genere uiros præstan-
tes parit: qui & animi & corporis dotibus excellunt.
Hæc etiam Imperatorum & Romanorum pontificum
mater: Neruam Traianum: Hadrianum ac Theodosiū
hispanos tres Romanos Imperatores tulit. Hæc eadem
apostolicę sedis Damasum: dehinc Ioannem. xxi. deinde
Calistum tertiū hispanos summos pastores dedit. No-
uissime te Alexandrum sextum protulit: qui summi præ-
sulatus fascibus insignitus. Patriæ tuæ lōge plus splen-
doris referas q̄ ab ea acceperis. Natus es familia Borgia
heroica uetere & honorata: quæ illustres maiorū ac pro-
genitorum tuorum imagines præ se ferat. Sed non ua-
cat stemmata generosissimæ familiæ tuæ recensere. Mul-
ti præclaro ingenio præditi in his celebradis certabūt:
& accuratiore stilo prolixius immorabuntur. Præstant

et pluri
forinsec
externa
solis m
monun
uirtutib
ruisti a
bi a pue
te excita
te: an d
lis ita
ones
ad cui
lis po
quæ a
& ad
moda
diens
licitat
tia: qu
percil
nu? &
ram q
mum
aplicar
corare

et pluris extimantur quæ in te ipso sunt quàm quæ circa te
forinsecus uersantur. Hæc propria & ingenita sunt: illa
externa & aliena habentur. Minus quoque decorum est
solis maiorum laudibus censerî: & illustribus auorum
monumentis umbratilem gloriam uenari. Creuisti tu
uirtutibus tuis: tuis meritis: tuis laboribus uiam tibi ape-
ruisti ad istud fastigium quo nunc es euectus. Talia tibi
a puero fundamenta iecisti: quale edificiû in senectu-
te excitandum conceperas. Nescio an natura præfagien-
te: an diuino consilio factum sit: ut quasi ab incunabi-
lis ita uitam tuam institueres: mores componeres: acti-
ones tuas formares: ut dignus redderis tanto solio:
ad cuius regimè parari & ordinari uidebaris. Vacasti il-
lis potissimum uirtutibus: illis disciplinâ incubuisti:
quæ ad tantum munus obeundum necessariæ uidebatur
& ad reddendum te tanto sceptro dignum essent acco-
modatæ. Per rectam artium bonarum semitam progre-
diens: & per aureos uirtutum gradus ascendens ad fœ-
licitatis apicem es perductus. Accessit formæ ellegan-
tia: quæ uirtuti suffragium addit: lata frons: regium su-
percilium: facies liberalis: & tota maiestatis plena: inge-
nuus & heroicus totius corporis decor: ut appareat natu-
ram quoque formæ dignitatem indulxisse: que tibi pri-
mum multum gratiæ & ueneratiõis acquireret: & nunc
aplicam sedem hac tua diuina forma quasi numinis uice de-
coraret. Post priâ lætæ rudimeta deposita prætexta uirilè

togam induisti. Petisti Bononiam bonarum doctrinarum altricem pro assequendo ingenii cultu & sapientia capefcēda: ciuitatis fama allectus: & ob Hispanorum academiā ibi sitā: quæ collegiali sodalitate scholasticoq; contubernio complures Hispanos in sola litterarum palestra nutrit. Vacasti Pontificiæ Imperatorięq; censurę: ut quæ a Romanis pontificibus decreta: quę a sacris cōciliis sancita essent: tu futurus Pontifex maximus non ignorares. Raris concessum est: ut qui ingenii acumine excellunt: tenacis memorię fecunditate latent. Sed in te adeo cumulatę concurrunt ut quo magis præstes: an acriori ingenio: an tenaciori memoria non sit facile iudicare. Intra septennii metam peracto celebri studiorum cursu doctores infulas suscepisti: quoddam future felicitatis præludium. Interea Calistus auūculus tuus in summum ecclesię pastorem assumptus: te post aliquod tempus in sacrum & gloriosissimum Cardinalium ordinem coaptauit: cū presentiret te dei iudicio ad maius tribunal destinatum. Te in ecclesię cardinem felici sedere constituit: quem futurum totius ecclesię summū columnen præuidebat. Collocauit te in solidam ecclesię columnam: quæ postea altius supra mōtem domini excelsum erat erigenda. Nec cuiq; admirabile uideri debet a Calisto summo christi uicario de te prædiuinatum: quod de altero Hispano apud gentiles a fatidica nimpha ante ducentos annos pronunciatum. Galba de se uaticinatum uoluit oriturum quandoq; ex Hispania principem

dominū
tus & uic
operā rec
ni unq; iu
affectus
rauit. Fui
sed etiā n
ad te adit
plicitus un
desta & fa
ueritate hi
direr. Seru
tanq; Eur
Tua grau
numerari
nigne ex
busq; blā
neminē u
disse exis
ratē & m
magnific
gula recē
nec tps le
contrahā
proposui
¶ Inclyti
mus eius

dominumq; reg. Per annos multos quibus Cardinalatus & uicecancellariatus officio functus es: nemo tuam operam requisit: cui non promptissimam exhiberes. Neminem unquam iustum patrociniū denegasti. Nemo calamitate affectus aut iniuria lacessitus frustra tuam opem implorauit. Fuit tibi familiare non solum petentibus subuenire sed etiam non petentibus ultro suppetias ferre. Facile semper ad te aditus patuerunt: nec maximis aliquando negociis implicitus unquam es de occupatioe causatus. Consuetudo modesta & familiaris: quam comitas non sine seueritate: cum seueritate hilaritas: cum grauitate benignitas: pari libra condideret. Sermo liberalis & compositus: & adeo suauis ut tanquam Euripidis a melle & sirenibus profluere uideatur. Tua grauissima responsa inter Catoniana apothegmata numerari possunt. Quoscumque te aduertes non solum benigne excipiebas: uerum etiam suauibus uerbis familiaribusque blandimentis demulcebas. Exemplo Titii Imperatoris neminem unquam abs te triste abire patiebaris: & diem perdidisse existimabas qua nihil cuique prestitisses. Liberalitate & munificentiam tuam: largitiones splendide: sumptusque magnifici apte cumulateque oderunt. Infinitum esset singula recensere: quibus dinumerandis non dicam exornandis nec tempus lege Pompeia prefixum sufficeret. Iam ergo uela contraham aut canam receptui: & quod postremo expediendum proposui confestim absoluam.

Inclytissimus Mediolanensium Princeps & sapientissimus eius patruus Dux Barri: ut primum te ad aplicum

culmen euectum intellexerunt: conceperunt animis lætitiā inextimabilem: gaudium incredibile: uoluptatē incomparabilem. Gaudent non quātum ceteri: sed quātum rari admodū sanctitatis tuæ deuotissimi. Nec quātum dici uel cogitari potest: sed quātum nec dici nec cogitari fas est. Si enim quisquē gaudere merito debet (& debent oēs) Illustrissimi Principes nostri qui obseruatia in apostolicam sedē: cultu & deuotione in sanctitatē tuam nemini cedunt. In primis gaudent & exultant: & tanta lætitiā afficiuntur: quātā maximā humani sensus concipere possunt: cuius magnitudo humanam credulitatem & fidem exuperat. Nihil enim iucundius eis nunciari: nihil gratius aut salubrius afferri poterat: quā te pontificale fastigium ascendisse: in quo neque probitatis: neque sapientia: neque potestatis: neque eorum omnium quæ in consummatissimo Pontifice exiguntur pars aliqua desiderari potest. Felix faustusque illuxit tuæ sublimatiōis candidissimus dies: qui te pontificio solio inaugurauit: Et Principes nostros maximi uoti compotes reddidit. Sed cum mentis gaudia exprimere & causas explicare arduum sit: & animorum sensus oratione adæquare difficillimum habeatur: immitabor in hac parte Timātem Cithinum pictorem egregium qui in depingenda Ephigeniæ imolatione: cum paternum merorem dignis celorum affectibus exprimere non posset: uellauit eius caput: & suo cuiusque animi reliquit extimandum. Existimant excellentissimi Principes nostri non aliter melius

posse debi
ter efficac
sequiū p
tos defu
ne conu
minoris
fratrem &
chionem
Francisc
militariū
Sfortiā
colam
bus ex
legerū
trono
rum no
quecur
rium p
entia &
mus. T
patrē:
tri succ
caelestis
deuouē
tatib9
classes e
beros in

posse debitum gratulationis officium implere: nec ali-
ter efficacius posse piū humilis & deuote obediētię ob-
sequiū præstare q̄ si ad hoc munus obeundū eos lega-
tos destinaret qui essent ducalis sanguinis necessitudi-
ne coniunctiores: hoc officium per seipsos expedire nō
minoris fuisset discriminis q̄ difficultatis. Illustre itaq̄
fratrem & nepotē Hermetem Sfortiā uicecomitē Mar-
chionem strenuum: Præstantissimū Heroem Ioannem
Franciscum Sanseuerinatē Caiatię Comitē & inuictū
militariū copiarū præfectum: Insignē Comitē Franciscū
Sfortiā ducalē consanguineū: Magnificū p̄cerem Ni-
colaum Corrigiensem: nō min⁹ palladis q̄ Martis arti-
bus excultum: meq̄ apud eos minimū & indignum de-
legerūt. Venimus eorū legati tuę beatitudini & ap̄lico
trono oēm ueneratiōis & reuerētię cultū præstituri. Eo-
rum noīe & speciali mandato deuotissime impartimur
quęcunq̄ a xp̄ianis Principibus erga summū dei uicari-
um præstari cōuenit. Tuę sanctitati perpetuā obedi-
entiā & sincerā deuotionē cū humili reuerentiā exhibe-
mus. Te summū sacerdotē: pontificē maximū: patrum
patrē: ac pastore pastore p̄fitemur. Te indubitatum Pe-
tri successorem: legitimū xp̄i uicariū: & clauigere regni
caelestis attestamur. Tibi tuęq̄ ditioi Principes nostri
deuouēt ac prædicāt quicquid opib⁹ ualēt: quicqd facul-
tatib⁹ p̄nt: quicqd uiribus pollēt. Fortunas oēs copias:
classes exercit⁹ uniuersū ducalē impium & se ipsos ac li-
beros in quęcunq̄ res: euentū p̄mptissimo aīo & con-

13. 708

stantissima fide exponūt & ante sanctitatis tuæ deoscu-
latos pedes deponunt. His omnib⁹ tuo iure uetere: pro
tuo arbitrio dispone. non solum p militātis ecclesiæ di-
gnitate: pro solii pontificalis amplitudine: uer⁹ etiā pro
tuis priuatis & familiarib⁹ cōmodis. Quid. n. illi aut fa-
cere. p̄mptius: aut libētius prestare & maiori cū deside-
rio uel debent uel possunt: q̄ tibi & huic gl̄iosissime se-
d̄i sua oīa dicare: qui uices in terris tenes omnipotentis
deī: a quo quicquid publice uel priuatim possidēt. præ-
cario recognoscūt. Utere bt̄issime pater in quācunq; ca-
tholicā expeditionē firmissimo uicecomitum exercitu.
Utere Sfortianis uictoricib⁹ copiis. Utere ducalibus in
subriū signis: quæ quocunq; se conferūt certā uictoriā
spondēt. Illustria Sfortianorū Principum facinora: cele-
bres uictorias: parta totiens ex hostib⁹ trophea: non so-
lum latiu: sed uuiuersus orbis & p̄dicat & admirat. Pe-
culiare illis & hereditariū est: se se acerrimos et assiduos
aplicæ sedis defensores & indefessos p̄pugnatores pre-
stare. Excipe sanctissime pater & toto aīo ac tota cari-
tate cōplectere: hos inelytissimos Principes: sanctitati
tuæ obsequētissimos: quos semp nō minus re & ope q̄
uerbis & orōne p̄mptos: paratos: expeditosq; inuenies:
nec minus memores q̄ gratos omni quo experieris.

Acta Romæ Idibus Decembris. Anno
salutis dñicæ. M. cccc. lxxxii. Sedēte Ale-
andro. vi. Pont. max. in cōsistorio publico.

Hain x 10.975